

ОЦІНЮВАННЯ ЦІННОСТІ РЕКРЕАЦІЙНИХ ЕКОСИСТЕМНИХ ПОСЛУГ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ЗАВДАНЬ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ

Володимир Худоба
канд.географ.наук, доцент

*Львівський державний університет фізичної
культури імені Івана Боберського (Україна)*

Швидкі темпи розвитку глобальної економіки супроводжуються посиленням антропогенного навантаження на екосистеми планети. Багато в чому це пов'язано з експлуатацією природних ресурсів у небачених в історії людства масштабах, із дедалі більшим порушенням функціонування екосистем на різних рівнях, що теж призводить до скорочення біологічного різноманіття, та втратою здатності екосистем до самовідновлення. Спроба поєднати бажання й потребу в споживанні природних ресурсів із необхідністю збереження їх у належному стані для сьогодення та майбутнього покоління є великим викликом, реалізація якого можлива лише через відповідне управління, раціональне використання та охорону екосистем.

Відповідно до євроінтеграційних зобов'язань Україна на законодавчому рівні затвердила наміри запровадження екосистемного підходу до всіх напрямів соціально-економічного розвитку. Нові ринки екосистемних послуг виникли у відповідь на неспроможність традиційних механізмів збереження біорізноманіття ефективно захистити та зберегти процеси, які підтримують функції екосистем.

Туристична галузь, з одного боку, дуже залежить від ресурсів екосистем, що забезпечують економічні можливості для сталого існування, а з другого боку, здійснює негативний антропогенний вплив на ті ж екосистеми через забруднення, ерозію ґрунтів, знищення біологічного різноманіття, зміну ландшафтів тощо.

Сталий туризм – один із ринкових інструментів, який потенційно підтримує екосистемні послуги і має на меті збалансувати екологічні, економічні та соціокультурні складники розвитку туризму завдяки збереженню природних ресурсів, соціокультурних засобів до існування громад які приймають, та надання вигод зацікавленим сторонам [2].

Відносно його оцінювання рекреаційних екосистемних послуг може бути важливим інструментом у процесі подолання концептуального розриву між збереженням екосистем і задоволенням туристичних потреб.

Поняття рекреаційних екосистемних послуг розуміють як сукупність продуктів та функцій екосистем, які є корисними для суспільства, що містить усі фізичні та інтелектуальні взаємодії з екосистемами для задоволення рекреаційних і туристичних потреб людини.

Процес оцінювання рекреаційних екосистемних послуг для досягнення завдань сталого розвитку туризму повинен складатися із чотирьох етапів: ідентифікації рекреаційних екосистемних послуг, визначення їх економічної цінності, визначення бенефіціарів цих послуг та формування механізму платежів за ці послуги.

Одним із інструментів ідентифікації та оцінювання екосистемних послуг є ГІС-технології. Саме за допомогою ГІС можна здійснити інвентаризацію, картування та просторове оцінювання рекреаційних екосистемних послуг, а також визначити географію основних бенефіціарів цих послуг.

Під час проведення економічного оцінювання рекреаційних екосистемних послуг широко використовують метод транспортно-шляхових витрат. Основною передумовою методу є ототожнення грошових витрат, пов'язаних із відвідуванням туристичного об'єкта (туристичної дестинації) з вартістю користування його послугами. В оцінюванні можуть використовувати лише фактичні витрати на переміщення відвідувачів від місця проживання до об'єкта оцінювання або також витрати, які додатково виникають під час поїздки (наприклад, проживання, харчування, вартість вхідних білетів, сувеніри, тощо), порівняно з перебуванням рекреантів вдома, а також витрати втраченого за час рекреації заробітку [1].

У разі визначення цінності рекреаційних екосистемних послуг необхідно враховувати значення цих послуг у різних просторових масштабах. Оцінювання екосистем для туризму має важливе значення як у масштабах країни, регіону, так і на локальному рівні.

Інвентаризація, картування та економічне оцінювання рекреаційних екосистемних послуг може бути вагомим аргументом, який підтверджує актуальність і необхідність упровадження підходів сталого розвитку туризму завдяки зменшенню антропогенного навантаження та збереженню екосистем як основи для досягнення добробуту людей.

Запровадження концепції екосистемних послуг на практиці дасть змогу проаналізувати переваги та загрози між економічними й екологічними аспектами використання рекреаційно-туристичних ресурсів саме як складника екосистемних послуг та подальшого розвитку сталого туризму. Ураховуючи реальну вартість екосистемних послуг, можна прогнозувати наслідки різних сценаріїв просторового розвитку туристичної галузі під час ухвалення управлінських рішень.

Список використаних джерел

- Дегтярь Н. В. Сучасні методи економічної оцінки екосистемних послуг. Ефективна економіка. 2012. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2012_2_45.
- Schloegel C. Sustainable tourism. Journal of Sustainable Forestry. 2007. № 25. P. 247-264.